

Harmonika, nebo bendžo?

Co si představíte, když se řekne kuchyně, zvíře nebo nástroj? Psychologické experimenty probíhající už od 19. století prokazují, že kultura, ve které žijeme, a jazyk, v němž „myslíme“, velmi podstatně ovlivňují naše asociace. A tak se může snadno stát, že pod jedním souhrnným označením si lidé z různých kultur představí naprosto rozdílné konkrétní předměty. Ruská psycholožka Rogožnikova v roce 1988 provedla zajímavý pokus: ruským a anglickým dětem položila otázku, co se jim vybaví při označení hudební nástroj – a odpovědi srovnala.

Zatímco prvňáci a třetáci v Anglii si představili bendžo, zvonek, buben, kytaru a flétnu, stejně starým ruským dětem se vybavilo piáno, klavír, housle a harmonika. Podobně se lišily asociace ke slovům pokrmy, květiny či barvy. Ukazuje se přitom, že typické verbální asociace, které se díky kultuře a jazyku vytvářejí v dětství, se v dospělosti už příliš nemění.

Sociolog Emil Chalupný se ve 30. letech minulého století zase pokoušel vystopovat z jazyka specifické rysy národní povahy. Při zkoumání češtiny například dospěl k závěru, že přízvuk na první slabice svědčí o tom, že Češi mají tendenci přicházet s originálními, kreativními nápady, ale po slibných počátcích už nejsou schopni dotáhnout je do konce.